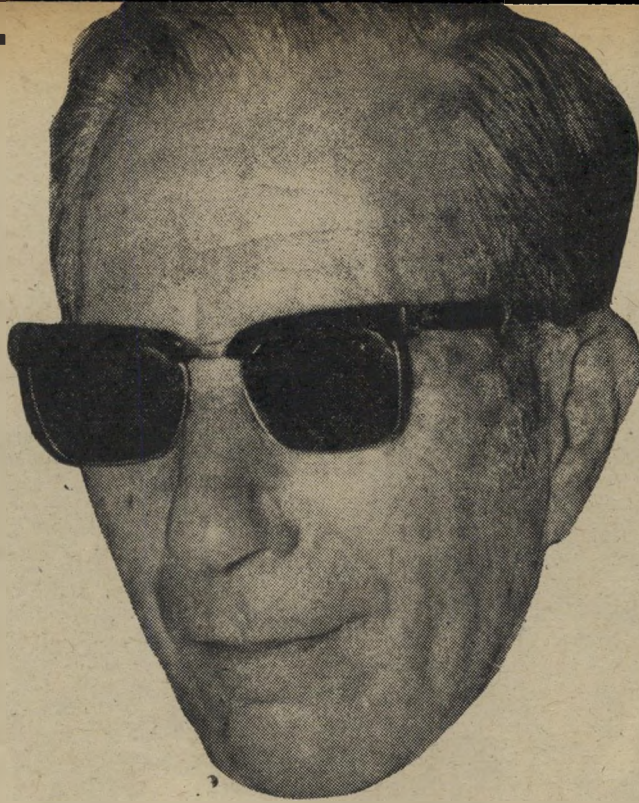

מה גרם לזעזוע?

מה גרם לזעזוע? ציא את הפרקליטים הנהנים בעצמם, לא יכול היה לעבור בשיוויון נפש על הדר לטחה של ועדת ויתקון לפסוק שטר- צה לפרקליטים שהופיעו בפניה. לפי הר שער של 2,625 ל"י ליום עבודה? מדוע התערור הזעם הציבורי בצורה כזו שאיל- צה אפילו את הממשלה ואת שר-המש- פטים שסמך את ידיו קודם לכן על הדר לטת הוועדה, להסתייג ממנה בפומבי? היו שניסו להסביר זאת ברגישות הצי- בור לכסף הציבורי, "אילו שילמו מוטי פרידמן או צבי דיגשטיין 2,625 ל"י ליום לפרקליט מכיסם הפרטי, אין זה מעניינו של איש. אבל מכספי הציבור? מקופת המדינה?"

היתה זו טענה נכונה. זכותו של כל אדם לשכור פרקליט לפי יכולתו ולשלם לו לפי דרישתו. אולם המדינה לא רק שאינה זכאית, היא אינה יכולה להר- שות לעצמה לאשר תשלומי שכר טירחה בשיעורים אלה. לא ייתכן ששכר הטירחה ששולם לעורכי-דינם של ארבעה אנשים שהופיעו בפני ועדת ויתקון, יהיה שווה לסכום הכללי שהוציאה מדינת ישראל ב- משך 10 (עשר) שנים כתשלום לסניגור רים, שמונו על ידי בתי-המשפט לסייע לנאשמים חסרי אמצעים במשפטים פלי- ליים שהוגשו נגדם.

אבל לא זה מה שהרגיז. במרוצת השנה האחרונה נחשפו לעיני האזרח הישראלי פרשיות ביזבו ושחיתות גוראות יותר, לפיהן הסתבר כיצד בזבזו עשרות מיל-

שופט עינין ויתקון

עוורו האמון במערכת המשפט

יונים מכספי המדינה בצורה שלומיאליה וחטרת אחריות. פרשיות אוטוקארס ווד, שכל אחת מהן עלתה עשרות מיליוני ל"י לקופת הציבור, גרמו להתרגשות ולכיר- קורת. אבל עוצמת הזעזוע לא היתה כמו זו של תשלום השכר המופקע לפרקליטים בסכום של 425,750 ל"י.

לא עצם הביזבו והיקפו הוא שקבע כאן הציבור הישראלי אדיש למאות מיליוני ל"י מכספי המדינה היורדות לשמיון, כך שחצי מיליון לירות נוספות אינן יכולות לשנות לכאן או לכאן?

מה שגרם לזעזוע, היא ההוכחה שנית- נה בגלוי ובפרהסיה למציאותן של שתי חברות בישראל, שכל אחת מהן חיה לא רק ברמת חיים שונה, אלא לפי תפיסות חיים שונות, מושגים שונים, ערכים אח- רים ועל-פי חוקים אחרים.

הפער אינו הפער שבין העניים והעשיר- ים, לא בין אלה שיש להם לבין אלה שאין להם. הפער הוא בין העם לבין מאה המשפחות המנהיגות, השולטות במדינה ובמשאביה, הקרובות לצלחת השלטונית וחיות לפי אמות מידה שהן בלתי מובנות ובלתי נתפסות לגבי האזרח.

כשם שחוקי העתיקות התופסים לגבי כל אורח, אינם חלים על שר-הביטחון, כך גם חוקי מס ההכנסה, לפיו נקבעת השומה לכל אורח, אינם תופסים לגבי אותן המשפחות שבצמרת. כשם שגורמות המוסר המוקנות לנוער אינן מחייבות מנהלי מפעלים ממשלתיים, או שרי ממ- שלה, כך גם אין ערך הכסף נמדד בי- צמרת, לפי ערכו לגבי המוני העם. הדבר הגורא ביותר, שהתחורר גם לאור

הוועדה חרגה מסמכותה, פעלה בניגוד למבחנים סבירים ולאמות מידה

מקובלות, שקלה נימוקים לא לעניין ופעלה על יסוד הנחיות בלתי מתאימות

בג"צ נגד ועדת ויתקון

חר מכן נטל העותר חלק בפעילות פרלי- מנטרית בפרשה הנדונה.

● כשנתפרסם ברבים כי הממשלה לא תפעיל את סמכויותיה לפי חוק ועדות חקירה, תשכ"ט — 1968, ולא תמנה ועדת חקירה לחקירת פרשת "נתיבי נפט", נטל העותר חלק בפעילות ציבורית שמטרתה היתה להניע את הממשלה ליוזם הקמת ועדה כזו, ובסופו של דבר שינה המשי- 3 (שר-המשפטים) את דעתו והביא לישי- בת הממשלה הצעה למנות ועדת חקירה.

פגיעה אישית

בעותר

בין החלטתה להגיש את הבקשה לבין הגשתה, חלפו 48 שעות. עבור עו"ד זכרוני והמהנדס פרץ עופר, אשר סייע לו באיסוף החומר ובהכנת העתירה, היו אלה 48 שעות ללא שינה. שכן העי- תירה שהוגשה לבית המשפט העליון הכי- לה את כל הטיעונים והטענות שהושמעו במרוצת השבוע האחרון נגד שערוויית שכר הטירחה המופקע לפרקליטים מקופת הציבור.

בעתירה נטען, בין השאר:

● לטענת העותר, קביעת ועדת וית- קון פוגעת בעקרון השוויון בפני החוק, ומערעבת את אמון הציבור במערכת הר- משפט, ומכאן הצורך ליתן לעותר את הסעד המבוקש על ידו למען הצדק.

● נוכח החלטת הוועדה, נוצר מצב לפיו קיימת אפליה ברורה בין סגן שר ומנהלי חברות לבין אזרחי מדינה הנמנים על שכבות חסרות אמצעים.

● לטענת העותר, טעתה הוועדה ב- פסקה שיום עבודה עבודה במערכת המשפט, הוא בן חמש וחצי שעות, והתעריף הכולל ל- יום עבודה ארוך יותר הוא 2625 ל"י; החלטתה זו ניתנה שלא כדין.

● כהסבר לקביעת הוועדה צוטט יושב ראש הוועדה, שאמר כי 82% ישולם על ידי הפרקליטים למס הכנסה, יוצא אפוא שהוועדה לקחה בהשבון, שעה שקבעה

שהיא מחייבת דיון בפני הרכב של ש- לשה שופטים עליונים. כך נזחה הדיון כי בקשה, הממשלה יכלה להחליט מה ש- החליטה, מבלי להסתכן בבזיון בית-המש- פט.

פירסום ראשון

ב"העולם הזה"

החלטתה להגיש את הבקשה להוצאת הצו על תנאי בנוגע לשכר הטירחה המופרו ששולם לפרקליטי ועדת ויתקון התקבלה לנוכח התפקיד שמילא העולם הזה בחשיפת פרשיות נתיבי נפט והעלאת התביעה להקמתה של ועדת חקיר- רה בנושא, שפורסמה לראשונה מעל דפי העולם הזה.

כדי להגיש בקשה כזו יש צורך שמגיש הבקשה יהיה צד מעוניין או צד נפגע בגינה של החלטה שהוא מבקש לבטלה. לאמון זכרוני, שהוא המזכיר הכללי של תנועת העולם הזה — כוח'חדש, היו סיי- בות טובות לטעון כי הוא צד מעוניין, כתב זכרוני בעתירתו:

● העותר הוא עורכי-דין במקצועו, בעל משרד עצמאי, העוסק גם בענייני ציבור, ופעיל בכלל זה בענייני כנסת ועתונות. בחודש יולי 1971 נודעו לעותר פרטים שונים שנגעו לעסקי חברת, "נתיבי נפט".

● לאחר בדיקת פרטים אלו יום העור- תר את הפירסום הראשוני של מה שכונה מאוחר יותר, "פרשת נתיבי נפט". לדעת העותר חשוב היה להביא את הפרשה ל- ידעת הציבור, ולא להסתפק בעריכת חקיר- רה בצניעה ובחדרי חדרים. אנב כך גם נודע לעותר כי גורמים שונים הסעילו לחצים למניעת פירסום פרטי הפרשה ב- עתונות הישראלית.

● כתבה מפורטת בעניין זה נתפרס- מה בגליון מס' 1771 של השבועון "העור- לם הזה" (10.8.71), שהעותר משמש כי- יועצו המשפטי. הכתבה הגיל היתה הי- פירסום הראשון שהביא את כל פרטי פרשת "נתיבי נפט" לידיעת הציבור. לא-

אשר התכנסה ממשלת ישראל ביום הראשון השבוע, לדון בהיבטים הציבוריים של שכר הטירחה שנקבע ל- פרקליטים אשר הופיעו בפני ועדת וית- קון, היא היתה מודעת לא רק לסערה הציבורית העצומה שהתעוררה וגעשה כי תוצאה מפירסום התשלום המופרו מכספי הציבור, שר המשפטים יעקב שמשון שפיר- רא, יכול היה לסמור לחבריו הממשלה, כי הבעיה עומדת להגיע גם לדיון בפני בית-הדין הגבוה לצדק.

למעשה התנהל אותה שעה מעין מירון סמוי בין הממשלה לבין נציגי תנועת העולם הזה — כוח'חדש, שהתרוצצו כי מסדרונות בית המשפט העליון בירושלים, במאמץ להוציא צו ביניים, עד להוצאתו של צו על תנאי, שיאסור לבצע את התש- לומים לפרקליטים עליהם החליטה ועדת ויתקון.

אילו היה מוצא צו כזה, היה כל העניין הופך לסוב ודיצה, וממילא לא היתה הממשלה יכולה להטיל על ועדה מטעמה לקבוע את עתיד שכר-הטירחה, עד שיפ- סוק בית-הדין העליון בסוגיה.

אלא שהממשלה זכתה במירון, עורכי- דיין אמנון זכרוני, שלפי החלטת הוועדה המרכזת של תנועת העולם הזה — כוח' חדש, הגיש בשמו את העתירה למתן צו- עילתנאי נגד ועדת ויתקון, שרי האוצר והמשפטים, וכן הדמויות המרכזיות שהור- פיעו בפני ועדת ויתקון — שיבואו וינמי- קו מדוע לא תבוטל ההחלטה למתן שכר הטירחה לפרקליטים, או מדוע לא ייקב- עו שיעורי שכר טירחה נמוכים יותר — לא הצליח לקבל צו ביניים עוד ביום ה- ראשון.

שביתת עובדי בתי-המשפט עיכבה את התהליך. אחר-כך, כאשר הוכרה היפחת הבקשה והיא הובאה בפני השופט התורן, הסתבר שדווקא באותו יום כיהן כשופט תורן בבית המשפט העליון, השופט אלפי- רד ויתקון, נגדו התבקשה הוצאת הצו בין השאר.

ברור שויתקון לא יכול היה לדון ב- בקשה, הוא העבירה לשופט העליון אליהו מני, זה, אחרי שעיין בעתירה, החליט

פרקליט זכרוני

צד מעוניין וצד נפגע

את שכר הטירחה, את שיעורי מס ההכנס- סה שישתלמו על ידי הפרקליטים מקבלי התשלום. לטענת העותר שיקול זה הוא פסול, ולא היה צריך להנחות את הוועדה בהחלטתה.

● שעה שבאה הוועדה לפסוק את שכר הטירחה, ישב עמה מנכ"ל משרד המשפטים, לטענת העותר, עניין קביעת ההוצאות מסור לשיקולה של הוועדה ולא היה מקום לשתף בעניין זה את מנכ"ל משרד המשפטים.

● לטענת העותר לא היתה הצדקה לפסוק שכר טירחה והוצאות למר מרדכי פרידמן, לגביו צריכה היתה הוועדה לקי- בוע אם נתגלו או שלא נתגלו פגמים בהתנהגותו. ביסלומי הרוב של הוועדה צויינו ליקויים להם היה אחראי פרידמן, כגון חוסר שמירה על הציור, פגם בהש- תתמותו במיכרו שערך חברת מדבר לפני רכישת ציורו, ביצוע פגום של מה שכונה "העיסקה", שאלת תשלום ריבית והפרשי פחות למשרד הבטחון, והקביעה החד-משמעית האומרת שמוטי פרידמן הוא אדם שלמען האינטרס האישי שלו מוכן להגן על עמדות שצדיק או איש- טנים לא היה מגן עליהן, בעקבות זאת נאלץ למעשה פרידמן להתפטר מעבודתו בנתיבי נפט, ונסיבות הלחץ הציבורי ידועות ברבים מערכת עובדות זו ודאי